

Yayın Dünyası

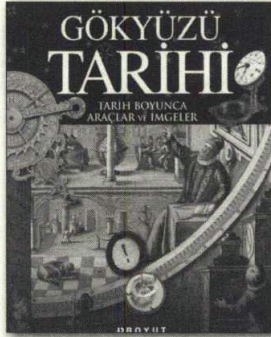
Yoldaş Özdemir

yoldasozdemir@gmail.com

Bilim tarihi için dört başvuru kitabı

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Bilim Tarihi Bölümü öğretim görevlisi Mustafa Kaçar ile İTÜ Elektrik – Elektronik Fakültesi öğretim görevlisi Atilla Bir'in titiz çalışmalarıyla dilimize kazandırılan dört değerli kitabı, kısaca tanıtmaya çalışacağız. Kitapların her biri, uzun uzun tanıtılmayı ve okurlarıyla buluşturulmayı hak etmekle birlikte, sayfa sınırlarını nedeniyle bunu gerçekleştiremiyoruz. Bilim tarihi ile ilgilenen okurlarımıza, bu değerli kitapları okumalarını tavsiye ediyoruz.

Gökyüzü Tarihi -Tarih Boyunca Araçlar ve İmgeler-

Gökyüzü Tarihi,

A. F. Friedman, B. Stephenson, M. Bolt, Çev: A. Bir, M. Kaçar,
Boyut Yayın Grubu, 2009, 152 s.

Gökyüzü Tarihi, 15. yüzyılın ortalarından 18. yüzyılın sonlarına kadar uzanan özel bir döneme odaklanıyor. İslam ve Doğu Asya'nın katkıları göz önünde bulundurularak, öncelikle Batı dünyasında gökyüzü ya da berraklaşan evrenin tarihi açıklanmaya çalışılıyor. Bu dönem büyük buluş ve değişimlerin yaşandığı bir dönemdir, bunların içinde belki de en önemlisi Yer merkezli evren anlayışının Güneş merkezli bir anlayışla yer değiştirmiş olmasıdır.

Kitabın çevirmenleri, Önsöz'de kitapta incelenen araçlarla ilgili olarak şöyle bir açıklama yapıyorlar: "Bu araçlar dünyamızı öğrenmek için gös-

terdiğimiz gayretin ve evreni anlayabilmemiz için yaptığımız keşiflerin simgesidir. Bu nesneler sadece onları yaratanların zekasını kanıtlamaz, ayrıca değişen dünya görüşünün de birer kutsal emanetidir."

Gökyüzü Tarihi'nde, bilimsel araçların ve resimlerin yaratılışı, sanatta resim gibi kimi başlıklarda ön bilgiler verildikten sonra, "Evrenin Keşfi" bölümünde, insanların yıldızları keşfetme hikâyesi anlatılıyor. Takım-yıldızlarını, Güneş ve Ay tutulmalarının neden ve nasıl olduğunu anlamaya çalışan insanların, yıldızlara bakarak denizciligi nasıl geliştirdiği inceleniyor.

1400'lü yıllarda, coğrafi keşifler nedeniyle, denizcilik gelişmesi ile yıldızlara bakarak çeşitli araçlar geliştirildiğini biliyoruz. Kitapta da pusula, denizcilik usturlapları, çapraz ve geri cetvel, kadran, seksant ve oktant aletlerinin nasıl icat edildiği ve gelişimiyle ilgili bilgiler, ilgi çekici çizimlerle ve resimlerle veriliyor. Kitabın bu bölümünde, ırakgörürün (teleskop) icat edilmesi ile insanların uzak yerleri nasıl keşfettiğini, yıldızlarla ilgili edinilen bilgilerin, ırakgörür sayesinde daha net ve açık bir hale gelişini anlatıyor.

Kitabın en ilgi çekici kısımlarından biri de "Zamanın Keşfi" adlı bölüm. Bildiğimiz gibi, bugün kullandığımız mekanik saatlerden önce, zamanın ölçülmesinde en güvenilir yol, gökyüzünü dikkatle takip etmektir. Güneş'in doğuş ve batışları, mevsimlerin değişimleri zamanın ölçülmesinde kullanılan temel bilgilerdi. Kitabın bu bölümünde mekanik saatlerden önce kullanılan saatler, sıra dışı tasarımlara sahip saatler ve doğu usturlaplarının en güzel örnekleri, zengin bir görsel kaynak kullanılarak, okuyuculara sunulmuş.

Kitabın son iki bölümünde de Yer'in ve gökyüzünün anlaşılması inceleniyor. Yani edinilen yeni bilgilerle, Yer'in, gökyüzünün ve yıldızların haritalandırılması, görsel örnekleriyle okuyucunun ilgisine sunuluyor.

Gökyüzü ve Bilim Tarihi

Donald R. Hill, Çev. Atilla Bir, Boyut Yayın Grubu, 2010, 192 s.

Gökyüzü ve Bilim Tarihi -İslam Bilim ve Teknolojisi-

Gökyüzü ve Bilim Tarihi'nin yazarı Donald R. Hill, tüm dünyada, İslam bilimi alanında yaptığı araştırmalar ve çevirilerle tanınan önemli bir bilim tarihçisidir. Kitap, temel bilim alanlarında İslam öncesi döneme dair genel bir bilgi vererek okuru bilgilendiriyor. Bilimsel eserlerin Arapça'ya çevrilme sürecini kısaca anlattıktan sonra, İslam dünyasında matematik, gökbilim, fizik ve kimya alanlarında yapılan temel çalışmalarını örnekleriyle aktarıyor.

"Makineler" başlıklı bölümle beraber ise, İslam dünyasında teknolojinin gelişimini; su değirmenleri, yel değirmenleri, saatler, sihirli kaplar, otomatlar, köprüler, bentler, sulama sistemleri, arazi ölçümleri, madencilik gibi alanlarda verilen örneklerle birlikte açıklamalı olarak inceleyeniyor.

Kitapla ilgili en genel bilgi şöyle özetlenmiş: "İslam alimleri ve mühendisleri kendilerinden önceki kültürlerin mirasçılarıdır. Onlar bu kültür geleneğini sürdürmüş, bu hamura kendi çalışma ve buluşlarını katarak, orta Avrupa bilim ve teknolojisini temelini oluşturmuşlardır. Başvuru özelliğindeki bu kitap, 750-1500 yılları arasında İslam dünyasında temel bilimlerde ve mühendislik konularındaki gelişmeleri ilk kez etraflı bir şekilde göz önüne sermektedir. Kitapta çizim, fotoğraf ve minyatürlerden yararlanılarak